

Forn de calç de la Canal del Cargol

Matadepera

Ubicació

Comarca: Vallès Occidental
Lloc/Adreça: Camí de Can Bofí a les Rovires
Emplaçament
Alçada: Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i Serra de l'Obac
499

Coordenades:

Latitud: 41.61429
Longitud: 2.02443
UTM Est (X): 418719
UTM Nord (Y): 4607412

Classificació

Número de fitxa 08120 - 199
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Element arquitectònic
Estil / època: Modern Contemporani
Segle XVIII-XIX
Estat de conservació Bo
Notes de conservació: Arran de camí, no té cap tanca de protecció i al seu interior fa poc s'hi ha llençat dos bidons d'aigua de plàstic.
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: 08119A001000040000YT
Autoria de la fitxa Jordi Montlló Bolart
Data de registre de la fitxa: dc., 17/02/2021 - 11:33

Descripció

Forn de calç situat a mà esquerra mateix del camí que des de Can Bofí mena al turó de les Rovires. L'accés es fa des de la carretera de Sabadell a Talamanca, davant de La Barata. Just abans d'arribar al punt quilomètric 9, a mà dreta de la carretera s'inicia un camí que travessa la riera de les Arenes. Es tracta del Camí de Can Pèlecs. Un cop deixats enrere els camps d'aquest mas, agafar el trencall de mà esquerra, sense deixar-lo en direcció al Bofí. Arribats al barri de la masia, el camí continua planer, a mà esquerra. Després del revolt per on travessa la Canal anomenada Forn del Cargol, es localitza la corona de l'olla, que actualment passa desapercebuda per la vegetació de bardisses que l'envolten.

Conserva l'olla, de 3'60 m de diàmetre per un alçat actual de 3'50 metres. El pedrís de la fogaina està probablement colgat de terra i fullaraca, motiu pel qual hi ha arrelat gran quantitat de bardisses al seu interior. La boca (orientada al sud-est) i passadís d'accés a la fogaina presenta un estat de conservació excepcional. Té una volta rebaixada realitzada amb varis rengles de pedra disposada a plec de sardinell, sustentada sobre un sòcol també de pedra lligat amb morter de calç. El passadís d'accés mesura 2'20 metres de llargària per una alçada d'1'75 metres. La boca exterior mesura 2 m d'amplada mentre que l'interior fa 1'25 metre. Conserva part del muret interior de tancament de la fogaina.

La façana mesura actualment 3,20 m d'amplada total (0'60 m per cadascun dels mur laterals i 2 m la boca del passadís d'accés) per 2'30 m d'alçada en el seu eix central.

Observacions:

No s'ha realitzat cap intervenció arqueològica. És un element patrimonial molt interessant ja que es preserva el descarregador (el mateix camí) i amb un important abocador al davant.

Història

Els forns de calç són construccions que es troben arreu de Catalunya i en nombre important al municipi de Matadepera. Fets de pedra, maó i fang o morter de calç, al seu interior es feia una combustió de llenya per a obtenir calç. Aquest material era emprat en la fabricació del morter de calç, indispensable per a la construcció (barrejant-lo amb aigua i sorra). També servia per impermeabilitzar les cisternes i els safareigs, així com per desinfectar. També tenia un ús agrícola per a desinfecció de paràsits de la terra, o per ensulfatar les plantes contra les plagues.

El procés de transformació de la pedra en calç es feia per combustió, mitjançant un pou o olla, de planta circular i alçat cònic, excavat dins d'un marge o parcialment a la roca. Es necessitaven temperatures entre els 800° C i els 1.000 °C perquè el carbonat càlcic s'alliberés de l'anhídrid carbònic i passés a òxid de calci. Però per aconseguir aquest procés, es necessitava una preparació llarga i feixuga. Aquestes tasques duraven al voltant d'un tres mesos i començaven entre el gener i el febrer, quan les feines agrícoles eren més escadusseres.

Primer de tot, es necessitava combustible, que s'obtenia desbrossant el bosc. El següent pas era el d'arrencar la pedra amb pics, maces, martells, escodes i malls. Després es transportava la pedra i els feixos de branques amb els carros o mules fins al forn. Aquest s'omplia posant de forma circular les pedres depenent de la seva mida, sempre començant per la part inferior i disposant-les damunt del pedrís o banquetta circular que s'hi havia fet prèviament. Aquesta feina era de màxima importància perquè en depenia tota la cuita. Això permetia crear un buit al seu interior, com si es tractés d'una barraca de pedra

seca sobre la qual s'aniria omplint fins arribar a la corona, al capdamunt, mentre que aquest buit permetria col·locar i alimentar la cuita en cas de necessitat emprant el gavell; una mena de forca.

Un cop s'encenia el foc, es deixava encès els dos primers dies amb una faixa que es tapava a poc a poc. Se sabia que el forn era cuit quan sortia una flama blanca i les pedres es posaven ben vermelles, com la brasa. Quan aquest procés d'encesa començava ja no es podia aturar fins que el mestre calcinaire donava per bona la cuita.

Calien entre una dotzena i una quinzena de dies per tenir la pedra a punt. Després en calien una vintena més per refredar-se. La calç viva s'apagava llençant-hi aigua, transformant-se així en hidrat de calç o calç morta. Després d'aquest procés ja es podia desenfornar i transportar la calç en carros fins a la seva destinació.

Bibliografia

AJUNTAMENT de Matadepera (2009). Pla d'Ordenació Urbanística Municipal de Matadepera. Tomo IV. Catàleg de Béns.

ARBÓS, Maria; IBARZ, Joan; PIÑOL, Isidre (2003). Els forns de calç a la comarca de les Garrigues. Vida i treball entorn de la producció de calç: Els forners de Tarrés. Col·lecció d'Estudis Locals, Lo Plançó, núm. 3. Editorial Fonoll i Ajuntament de Tarrés.

BALLBÉ i BOADA, Miquel (1988). Matadepera. Pagesos i Menestrals. Ronda Vallesana, 9. Terrassa. Editorial Ègara.

FERRER ALÒS, Llorenç (2015). Eines i feines dels oficis. Edicions Brau. Barcelona.

FONT, Xavier ; JUAN-MUNS, N. et al. (1989). Carta Arqueològica del Vallès Occidental. Arxiu d'Inventari del Patrimoni Arqueològic de Catalunya. Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya.

FONT, Xavier (1997). *Inventari del Patrimoni Cultural de Matadepera*. Ajuntament de Matadepera.

FONT, Xavier; MUNUERA, Jaume (2014). *Matadepera. Patrimoni cultural*. Ajuntament de Matadepera.

GRAUS, Ramon i ROSELL, Jaume (2010). Història de la construcció a la Catalunya contemporània. Apunts del curs. Secció d'Història de la construcció del departament de Composició Arquitectònica. Universitat Politècnica de Catalunya.

ROSELL, Jaume i SUBIRATS, Miquel (1987). La producció de calç, ahir. El procés pre-industrial de producció de calç, a la comarca del Montsià. Col·legi Oficial d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Barcelona.

